

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การจัดการการสื่อสารของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) กับการเข้าควบคุมสถานการณ์กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในมุมมองของผู้สื่อข่าว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสื่อสารของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) กับการเข้าควบคุมสถานการณ์กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และศึกษามุมมองของผู้สื่อข่าวที่มีต่อการจัดการการสื่อสารของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) กับการเข้าควบคุมสถานการณ์ดังกล่าว โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งประเภทกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับรองผู้บังคับการ ผู้กำกับการและรองผู้กำกับการ ในฐานะผู้บังคับบัญชาที่นำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัด เข้าร่วมการปฏิบัติหน้าที่ในการเข้าควบคุมสถานการณ์ดังกล่าว จำนวน 5 คน (1 คน ต่อ 1 กองบัญชาการ) ประกอบด้วย กองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 (บช.ภ.) กองบัญชาการตำรวจสันติบาล (บช.ส.) กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (บช.ก.) และผู้สื่อข่าวที่มาปฏิบัติหน้าที่รายงานข่าวในสถานการณ์ดังกล่าว จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้สื่อข่าว (Reporter) ช่างภาพ (Photographer) โดยกำหนดระยะเวลาในการศึกษา คือ ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2552 ในระหว่างการเคลื่อนขบวนกลุ่มผู้ชุมนุมจากท้องสนามหลวงไปที่หน้าทำเนียบรัฐบาล และการชุมนุมปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล

ผลของการศึกษาพบว่า การจัดการการสื่อสารของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) กับการเข้าควบคุมสถานการณ์กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ (นปช.) จะอาศัยวิธีการปฏิบัติงานตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ /48) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) โดยพล.ต.ท.วรพงษ์ ชิวปรีชา ผบช.น. ในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามหลักโครงสร้างอำนาจหน้าที่ (Authority structure) ที่สอดคล้องตามทฤษฎีระบบราชการ (Bureaucracy theory) จะดำเนินการจัดประชุมภายในหน่วยงาน เพื่อเริ่มขั้นตอนการดำเนินงานเตรียมการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการเซ็นคำสั่งหนังสือราชการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดเพื่อปฏิบัติงาน ภายหลังรับทราบข้อมูลการประกาศนัดชุมนุมใหญ่ของแกนนำกลุ่ม นปช. จากการแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชนหรือการเจาะหาข่าวเชิงลึก ขณะเดียวกันกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) จะใช้วิธีการสื่อสารตามแนวคิดเรื่องเครือข่ายการสื่อสาร (Communication Networks) ที่เริ่มต้นการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Upward Communication) ด้วยการทำหนังสือราชการหรือใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ติดต่อประสานงานขอ

สนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานต้นสังกัด จากนั้น สตช. จะใช้การสื่อสารจากผู้บังคับบัญชาลงสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา (Downward Communication) ด้วยวิธีการเขียนคำสั่งหนังสือราชการหรือใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ขอสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ชุดดังกล่าว จากกองบัญชาการต่าง ๆ ได้แก่ (บช.ตชด.) (บช.ภ.) (บช.ส.) (บช.ก.) เพื่อเข้าควบคุมสถานการณ์ รวมทั้งการสื่อสารแบบข้ามสายงาน (Cross-Channel Communication) ด้วยการทำหนังสือราชการหรือใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อขอสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่พร้อมอุปกรณ์จากสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ทหารจากศูนย์ปฏิบัติการกองบัญชาการกองทัพไทยในฐานะผู้ช่วยเจ้าพนักงาน

อย่างไรก็ตามในขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อการเข้าควบคุมสถานการณ์กลุ่ม นปช. การจัดการการสื่อสารของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) จะดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ และปฏิบัติการจิตวิทยาต่อประชาชนในระหว่างการเข้าคลี่คลายสถานการณ์ โดยเริ่มต้นวิธีการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน (Mass Media) หรือสื่อสารมวลชน (Mass Communication) ในระหว่างการให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชนของผบช.น. หรือโฆษก บช.น. เพื่อขอความร่วมมือกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ให้การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในกรอบของกฎหมาย และในระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือการเคลื่อนขบวนของกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. กองบัญชาการตำรวจนครบาลจะใช้การสื่อสารในลักษณะของจิตวิทยาต่อประชาชน โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารผ่านเอกสารใบปลิว การสื่อสารผ่านเครื่องขยายเสียง (Power Amp & Power Mixer) ในลักษณะของการสื่อสารสาธารณะ (Public Communication) เพื่อขอความร่วมมือให้ใช้สิทธิการชุมนุมอยู่ในกรอบของกฎหมายหรือให้ยุติการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว ขณะเดียวกันเมื่อการสื่อสารตามหลักจิตวิทยาไม่สามารถยุติเหตุการณ์ดังกล่าวได้ กองบัญชาการตำรวจนครบาลจะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หรือการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดเจรจาต่อรองของ บช.น. เข้าคลี่คลายสถานการณ์ด้วยการพูดคุยเจรจาต่อรอง เพื่อแลกเปลี่ยนเจตนารมณ์และการขอความร่วมมือกับแกนนำกลุ่ม นปช. หรือให้ยุติการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว ในลักษณะการเจรจาต่อรอง (Negotiation) เพื่อมุ่งหวังให้เกิดทางเลือกที่ดีที่สุดที่หรือที่เรียกว่า BATNA ในขณะที่แกนนำกลุ่ม นปช. จะสื่อสารตอบกลับในลักษณะการขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเปิดทาง โดยอ้างสิทธิการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว ตามกรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 มาตรา 63 แต่เมื่อใดที่การเจรจาต่อรองนั้นเริ่มไม่มีความคืบหน้าแกนนำกลุ่ม นปช. จะเริ่มใช้กลยุทธ์การเน้นข้อยุติแบบชนะ-แพ้ (Win-lose situations) ในลักษณะการพูดข่มขู่หรือการกล่าวอ้างจำนวนกลุ่มผู้ชุมนุมที่มีมากกว่า แต่ถ้ามการเจรจาต่อรองถึงที่สุดการสื่อสารจะเป็นไปในลักษณะ

การตัดบทสนทนา ถ้าไม่ให้ผ่านก็จะผ่านไป ต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ ไม่โกรธซึ่งกันและกัน ซึ่งปฏิกิริยาหลักจากนั้นอาจจะดูเหมือนเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นฝ่ายแพ้ แต่แท้ที่จริงถือเป็นกลยุทธ์การเน้นข้อยุติแบบชนะ-ชนะแทนแบบชนะ-แพ้ (Win-win versus win-lose orientation) ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการลดการปะทะหรือการใช้ความรุนแรงที่อาจจะก่อให้เกิดความสูญเสียทั้ง 2 ฝ่าย

ในส่วนการเข้าควบคุมสถานการณ์หรือการสกัดกั้นกลุ่มชุมนุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะอาศัยการปฏิบัติงานตามหลักการควบคุมจากภายนอก (External control) ในลักษณะการจำกัดเขตและการสกัดกั้นตามเทคนิคในการควบคุมฝูงชน เช่น การใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนหรือเจ้าหน้าที่ทหารยืนถือโล่ตั้งแถวเรียงหน้ากระดานตามจุดสกัดกั้นต่าง ๆ การนำแท่งปูนกันทางรถบดถนนหรือรถเกรดถนนที่ไม่มีเบตเตอร์ รถบรรทุกน้ำมาจอดขวางถนน หรือแม้แต่การนำตู้คอนเทนเนอร์ขนาดใหญ่ วางกั้นถนนหน้าทำเนียบตราบริเวณริมคลองเปรมประชากรและถนนลูกหลวง เพื่อสกัดกั้นการเคลื่อนขบวนของกลุ่ม นปช. วิธีการเหล่านี้ถือเป็นปฏิบัติงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic management) เพื่อการยกระดับการเข้าควบคุมสถานการณ์และยกระดับการสกัดกั้นการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ตามลำดับขั้นของเหตุการณ์

ขณะเดียวกันมุมมองของผู้สื่อข่าวที่มีต่อการจัดการการสื่อสารของกองบัญชาการตำรวจนครบาล กับการเข้าควบคุมสถานการณ์กลุ่ม นปช. สามารถสรุปผลการแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในทัศนคติเชิงบวกได้หลากหลายประเด็น อาทิ การขึ้นชมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ใช้ประโยคคำพูดที่สุภาพไม่มีคำหยาบคาย ใช้วิธีการสื่อสารที่หลากหลายช่องทาง เน้นหลักการสื่อสารด้วยวิธีการเจรจาต่อรองแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย และสนับสนุนให้กองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) ใช้การเจรจาต่อรองเป็นวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับการเข้าควบคุมสถานการณ์การชุมนุมประท้วงของกลุ่มต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ขณะเดียวกันผู้สื่อข่าวแสดงความคิดเห็นในเชิงลบต่อการจัดการการสื่อสารกับการเข้าควบคุมสถานการณ์ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล รวมทั้งการชุมนุมของกลุ่ม นปช. อาทิ วิธีการสื่อสารเพื่อเข้าควบคุมสถานการณ์ในครั้งนี้อาจมีความแตกต่างกับการชุมนุมของกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากอาศัยการเจรจาต่อรองที่กลุ่มอ่วยมมากขึ้น ส่วนการใช้กำลังเจ้าหน้าที่ทหารในฐานะผู้ช่วยเจ้าพนักงาน เพื่อการเข้าควบคุมสถานการณ์การชุมนุมกลุ่ม นปช. ถือว่าเป็นการปฏิบัติงานแบบสองมาตรฐาน เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ไม่ไว้ใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขณะเดียวกันผู้ข่าวมีความคิดเห็นว่าการชุมนุมของกลุ่ม นปช. เป็นการเมืองภาคประชาชนที่แอบแฝงไปด้วยผลประโยชน์สร้างความแตกแยกให้กับประเทศชาติ